

AIŠKINAMASIS RAŠTAS DĖL ASMENS VARDŲ IR PAVARDĖS RAŠYMO DOKUMENTUOSE ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys.

Lietuvos Respublikai tapus Europos Sąjungos, kitų tarptautinių organizacijų nare, vykstant asmenų migracijai, daugėjant Lietuvos piliečių, sudarančių santuokas su kitų valstybių piliečiais ir įgyjančių nelietuviškos formos pavardes, bei tokiose santuokose gimstančių Lietuvos piliečių vaikų, būtina užtikrinti galimybę asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose asmenvardžius rašyti autentiškais formomis (lotyniško pagrindo rašmenimis). Priešingu atveju tokiems asmenims atsiranda daug problemų įrodant savo tapatybę, santuokinį ar kitokį ryšį su konkrečiu asmeniu, kuris turi nelietuviškos formos pavardę, taip pat tvarkyti turtinius ir kitus civilinius santykius.

Asmenvardis yra unikalus konkretaus asmens tapatybės žymuo, susijęs su asmeniniu bei šeimos gyvenimu. Todėl vienoje valstybėje kaip nors pakeitus kitos valstybės įteisintus asmens vardo ir pavardės įrašus to asmens dokumentuose gali būti ne tik pažeidžiamos žmogaus teisės, bet ir sudaroma sunkumų asmeniui migruojant iš vienos valstybės į kitą mokslo, darbo ar asmeniniais reikalais – gali kilti papildomų problemų norint įrodyti asmens tapatybę.

Projektą parengti paskatino ir Lietuvos teismų sprendimai. 2019–2021 metais buvo priimta virš 200 teismų sprendimų, kuriais civilinės metrikacijos įstaigos įpareigos asmens dokumentuose įrašyti asmenvardžius su q, x ar w raidėmis. Teismai patenkino visus gautus piliečių skundus.

2. Parengto projekto tikslas ir uždaviniai.

Teikiamo įstatymo projekto tikslas ir uždaviniai – patvirtinti naują vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose tvarką ir leisti Lietuvos Respublikos piliečių nelietuviškus vardus ir pavardes juose rašyti nelietuviškais lotyniško pagrindo rašmenimis.

3. Kaip šiuo metu yra teisiškai reglamentuojami projektuose aptarti klausimai.

Šiuo metu galioja 1991 m. sausio 31 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimas „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“.

Pagal jį, Lietuvos Respublikos piliečio pase vardai ir pavardės rašomi lietuvių kalbos rašmenimis pagal turimų pasų ar kitų asmens dokumentų, kuriais remiantis išduodamas pasas, lietuviškus įrašus.

Asmenys savo asmenvardžių negali rašyti originalia forma, šeimos negali turėti vienodos pavardės ir dėl to patiria rimtų administracinių, profesinių ir asmeninių nepatogumų, o teisę į asmenvardį kiekvieną kartą šiuo metu priversti įgyvendinti teismo keliu.

4. Kokios numatomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos, naujai reglamentuotų klausimų teigiamos savybės ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Projektu siekiama įtvirtinti principą, kad Lietuvos piliečio vardas ir pavardė asmens dokumentuose rašomi lietuviškais rašmenimis. Kartu jame numatytos išimties, kada Lietuvos Respublikos piliečio vardas ir pavardė asmens dokumentuose galės būti rašomi su lotyniškos abėcėlės raidėmis w, q ir x. Tai bus galima padaryti, kai asmuo yra ne lietuvių tautybės Lietuvos Respublikos pilietis, pasirenka sutuoktinio nelietuvišką pavardę, arba kai bent vieno iš tėvų pavardė dokumente įrašyti ne lietuviškais rašmenimis. Taip pat pasikeisti pavardę galės ir kiti asmenys, įsitikinę, kad tai geriau atskleidžia jų asmenybę. Pavardės galės būti rašomos ir su lenkų kalboje naudojamais diakritiniais ženklais.

Naujas įstatymas padės spręsti ne lietuvių tautybės piliečių ir mišrias santuokas sudariusiems žmonėms kylančias problemas dėl skirtingai įrašytų pavardžių dokumentuose. Dėl vardų ir pavardžių keitimo, kaip ir iki šiol, reikės kreiptis į savivaldybių civilinės metrikacijos skyrius.

5. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokie šios srities teisės aktai tebegalioja (pateikiant šių aktų sąrašą) ir kokius galiojančius aktus būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą projektą.

Šiuo metu galioja Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimas „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“. Priėmus teikiamą projektą reikės minėtą nutarimą pripažinti netekusiu galios.

6. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įstatymo įgyvendinamųjų aktų, kas juos turėtų parengti.

Priėmus įstatymą reikės parengti įstatymo įgyvendinamąjį teisės aktą – Vardų ir pavardžių rašymo taisyklę, kurias tvirtins Vyriausybė. Joms parengti reikalingas papildomas laikas. Šios taisyklės reglamentuos vardų ir pavardžių nurašymą ir perrašymą, vardų ir pavardžių keitimą, nustatys, kokios kompetentingos institucijos sudarys ir išduos asmens ar kitus dokumentus.

Teikia Seimo Mišrios grupės narys